

Medya ve Kapsayıcı Eğitim: Etiyopya Örneği*

Media and Inclusive Education in Ethiopia

Selma KOÇ AKGÜL¹ ve Elyas Abdi ISMAIL²

¹ Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
[ID https://orcid.org/0000-0001-7889-6749](https://orcid.org/0000-0001-7889-6749) selma.koc@kocaeli.edu.tr

² Öğr. Gör., Jigjiga Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Gazetecilik ve İletişim Bölümü, Etiyopya
[ID https://orcid.org/0000-0001-7320-0538](https://orcid.org/0000-0001-7320-0538) erdoganamin100@gmail.com

Öz

Etiyopya’da temel eğitimin sürdürülebilir olması; çok sayıda farklı dil ve kültürün entegrasyonunu, büyük bir finansal kaynak aktarımını ve özel gereksinimli bireylerle ilgili eğitim sürecinde yaygın olan çeşitli olumsuz tutumlarla mücadeleyi gerektirmektedir. Etiyopya’da eğitim alanındaki bu sorunlara yönelik toplumsal farkındalığın artırılması ve ilgili kurumların çözüm için harekete geçirilmesinde siyasi otoritelerin çabası yetersiz kaldığından medyanın bu konuda önemli bir çözüm ortağı olabileceği düşünülmektedir. Bu amaçla araştırma, Etiyopya’da özel gereksinimli, farklı dil ve kültürlere sahip çocukların eğitimi için bir çözüm aracı olarak görülen kapsayıcı eğitimin yaygınlaştırılmasında medyanın rolüne odaklanmıştır. Çalışmada Etiyopya’daki medya çalışanlarının kapsayıcı eğitime dair bakış açıları, bilgi düzeyleri ile uygulama süreçlerinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla nicel betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Amharik, İngilizce, Affan-Oromoo ve Somali dillerinde hazırlanan anket formu aracılığıyla, 1 Mayıs-30 Kasım 2022 tarihleri arasında Etiyopya’nın en çok izlenen medya kanallarında çalışan 86 gazeteciden veri toplanmıştır. Araştırma sonuçları, Etiyopya’da medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitim konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıklarını; maddi kaynak ve devlet desteğinin yetersizliği, toplum düzeyindeki farkındalık eksikliği ve olumsuz algılar gibi unsurların kamusal yarar odaklı içerik üretimi önündeki engeller olarak sıralandığını göstermiştir. Medya çalışanlarının bu süreçte yasal ve finansal destek alabilecekleri kalıcı devlet politikaları oluşturulması, toplumsal farkındalığın artırılmasına destek olacak ve kapsayıcı eğitimin yaygınlaştırılmasına ivme kazandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: kapsayıcı eğitim, medya, Etiyopya, engellilik, içerme

Abstract

Sustainability of basic education in Ethiopia requires integration of many different languages and cultures, a large transfer of financial resources, and combating of various negative attitudes which are common in the education process of individuals with special needs. The media can be an important solution for these problems, since the efforts made by political authorities are insufficient in raising public awareness and in activating relevant institutions in Ethiopia. The research focused on the role of media in promoting inclusive education. In the study, a quantitative descriptive survey model was used to determine the perspectives, knowledge levels and difficulties faced by media workers in Ethiopia about inclusive education. Data were collected from 86 journalists working in Ethiopia's most watched media channels between 1 May and 30 November 2022, through a questionnaire prepared in Amharic, English, Affan-Oromoo and Somali languages. Based on the results, there is insufficient knowledge of media professionals in Ethiopia about inclusive education, inadequate financial resources, lack of government support, lack of awareness at the community level and negative perceptions. The establishment of permanent government policies, through which media workers can receive legal and financial support, will support raising public awareness and accelerate the promotion of inclusive education.

Keywords: inclusive education, media, Ethiopia, disability, inclusion

* Bu makale, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Gazetecilik Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. Selma AKGÜL danışmanlığında yazımı devam eden “Etiyopya’da Kapsayıcı Eğitimi Teşvik Etmede Medyanın Rolü: NABAD TV ve SRTV Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun 26/05/2022 tarih ve 2022/06 sayılı onayını almıştır.

Atf / Cite as: Koç Akgül, S. ve Ismail, E. A. (2023). Medya ve kapsayıcı eğitim: Etiyopya örneği. *KİLAD*, (21), 27-41.

Geliş Tarihi / Received: 22.01.2023 **Kabul Tarihi / Accepted:** 28.03.2023

Giriş

Kapsayıcı eğitim, herkesin eğitim hakkına sahip olma ilkesine dayanan, sosyal, kültürel, ekonomik ve yetenek açısından fark gözetmeksizin herkesin haklarını savunan evrensel bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, İnsan Hakları Evrensel Beyannameyi ile kabul edilen "herkes eğitim hakkına sahiptir" ifadesinden sonra ortaya çıkmıştır (Deaton, 2011). Kapsayıcı eğitim, özel gereksinimler eğitimi ve yeni öğretim yöntemi olarak önerilmiş ve Salamanca Bildirisi'nde (UNESCO, 1994) onaylanmıştır.

Sosyal dışlanma ve engellilikle ilgili olgular, öğrencilerin sadece toplumun sosyo-ekonomik gelişmişlik sorunları içinde değil aynı zamanda eğitimde sıklıkla yaşanan dışlanmışlık koşullarının içinde de daha zayıf hâle geldiğini göstermektedir (Ahmad, 2015, s.18). Bu çocuklar yaşadıkları toplumda okul içi akran zorbalığına ve ayrımcılığa uğrama, güvenlik ve eğitim haklarından mahrum kalma gibi artan risklerle karşı karşıyadır (Bokova, 2017, s. 1). Oysa eğitimde eşitlik, eğitim sisteminde herkes için eşit muamele ve fırsatlar yaratmak anlamına gelmektedir (Ismail, 2015, s. 919).

Farklı bireyler için farklı anlamlar ifade edebilen kapsayıcı eğitim kavramına ilişkin alandaki birçok bilim insanı farklı tanımlar sunmuştur. Genel anlamıyla kapsayıcı eğitim, bir topluluğun özel ihtiyaçları olan çocuklara topluluğun eksiksiz bir üyesi olarak saygı duyması ve yapabilecekleri role değer vermesi anlamına gelmektedir. Engelli ya da farklı kültür ve dillere sahip çocukların haklarını savunarak, onlara saygı duyarak ve değer vererek onları toplumun bir parçası olarak gören kapsayıcı eğitim, tüm öğrencilerin aktif katılımını ve başarısını arttırarak eğitim içinde ve dışında dışlamayı azaltmayı amaçlar (Odekon, 2015, s. 3). Kapsayıcı eğitim, topluluk üyeliği olan tüm öğrencilere akademik ve sosyal başarılar için daha fazla fırsat sağlayan bir eğitim yaklaşımı ve felsefesi olduğunu vurgulamaktadır (Onjoro, t.y., s. 1). Bu süreçle ilgili eğitim politikaları, engelli ve engelsiz çocuklarla birlikte farklı kültür ve dillere sahip çocukların aynı semtteki okullarda eğitim görmesini desteklemektedir. Daha farklı açıklayıcı tanımlar da tüm çocukların, zayıflıklarına bakılmaksızın, toplum okullarının bir parçası olması gerektiğini belirtir (Hodkinson, 2011, s. 7). Bu kavram, çocukların ihtiyaçlarının karşılanması, öğrenme, kültür ve topluluklara katılımlarının artırılması sayesinde dışlamayı azaltarak, eğitim içinde ve dışında eşitlik ilkesini içselleştirip, çocukları ayrımcılık sınıfları yerine olanaklar ve hizmetler sunulan tipik sınıflarda eğitmeyi amaçlar (Odekon, 2015, s. 4; Temesgen, 2017, s. 112). Yukarıdaki tanımların dayandığı ortak nokta, eşitlik ilkesi ve farklılıklara bakılmaksızın toplumun birleştirilme sürecidir. Sonuç olarak, kapsayıcı eğitim; yoksulluk, ırk, dil engeli vb. olmaksızın tüm öğrenciler için açık bir eğitim sistemini içermektedir.

Etiyopya'da engelli bireylerle birlikte sosyo-ekonomik farklı kültür düzeylerindeki bireylerin zayıf, umutsuz, bağımlı, öğrenemeyen ve hayır kurumuna ihtiyaç duyan bireyler olduğunu düşünmeye yönelik genel bir eğilim olduğu görülmektedir. Farklılıklara dayalı bu olumsuz düşünceler, toplumda eşitsizliğe yol açmakta, marjinalize edilmiş grupları sosyal yaşamdan, özellikle eğitime erişimden dışlamaktadır. Ayrıca ırk, kültür, dil, cinsiyet, yetenek farkı gözetmeksizin her vatandaşın eğitim hakkı olduğunu yadsıyan, bilinçsiz ve ön yargılı yaklaşım toplumda hâlâ yaygındır. Engelli insanların eğitim yeteneklerine ilişkin yanlış yorumlar, engelli insanlara karşı genel olarak olumsuz bir tutum ve klişelerle sonuçlanmıştır. Toplumsal tepkiler, marjinalleştirilmiş kişilerarası ilişkilerde ve aile, mahalle ve topluluk düzeylerinde katılımı büyük ölçüde açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz süreçle ilgili araştırmacılar zorluklarla mücadele etmede ve toplumsal algının değişiminde medyanın önemli bir rol oynadığını ve medyanın doğru kullanımının bu süreci yönetmekte etkili olduğunu vurgulamaktadır (Tirussew, 2005, s. 48).

Medya, marjinal gruplar ve engelli kişilerle ilgili klişeleri, ön yargıları ve zararlı

uygulamaları karşılaştırıp bu sürece ayna tutarak çok kültürlü (kapsayıcı) eğitimi teşvik etmede etkili olabilme potansiyeline sahiptir. Medya o kadar güçlüdür ki, toplumda engellilerin öğrenme yeteneklerine ilişkin olumlu algılar oluşturabilir ve "engellilerin eğitim haklarının her düzeyinde" etkili olabilir (Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme [UNCRPD], 2006, Madde 8). Medyanın zayıf grupların ve engelli bireylerin sosyal hayatına yönelik negatif tutumları şekillendirmedeki etkisini inceleyen çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmalar, medyanın insan çeşitliliği ve farklılığını yansıtmakta etkili olduğu ve çok kültürlü eğitimin gelişiminde önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Medyanın çok kültürlü eğitim konusunda insanlar arasında farkındalık yaratması, bu konuda olumlu düşünceleri geliştirmesi, medyanın kapsayıcı bir toplum yaratma idealini de desteklemekte olduğu anlamına gelmektedir (Karambelkar, 2020, s. 2)

Etiyopya hükûmeti, kapsayıcı eğitimin uygulanması ve yaygınlaştırılması için medyayı önemli bir aktör olarak tanımlamıştır (Etiyopya Eğitim Bakanlığı [MOE], 2012, s. 11). Ancak engellilik konusundaki negatif tutumlar ve yanlışlar çeşitli eğitim seviyelerinde, büyük ölçüde engelli çocukların ailelerinde ve toplumda sürmektedir. Bunun nedenlerinden biri hükûmet, STK'lar veya medya kurumları/paydaşlar tarafından medya aracılığıyla farkındalık yaratılmasına yönelik çabaların sınırlı oluşudur. Gelenekler ve ön yargılı mantıksız düşünceler özel ihtiyaçları olan çocukların yasa dışı olarak aileler tarafından evlerde tutulmasına neden olmaktadır (MOE, 2012). Bu nedenle, ülkedeki ayrımcılık ve yoksulluğun en fazla yaşandığı azınlık grupları, özellikle özel ihtiyaçları olan çocuklar, aileleriyle ve toplumla ilgili problemler nedeniyle okullara veya eğitim kurumlarına gitme cesaretini gösterememektedir.

Ayrıca, medya tarafından engellilerin haber hikâyelerinde konu edilmemesi, onların kişiliklerine yönelik bir şablon oluşturulmasına ve onlara değer verilmemesine yol açmaktadır. Bunun nedeni toplumda engellilik konusunda farkındalığın sınırlı olmasıdır. Bu sorunun çözümü noktasında genel algıda medyanın engellilerin eğitim ve sosyal yaşam geliştirme hakları konusunda toplumu bilinçlendirmeye yönelik bir görev üstlenebileceği düşüncesi baskındır. Benzer şekilde, medyanın engelli bireylerin portrelerini sunmak suretiyle duyarlılık oluşturmaya ve toplumdaki yanlış inanışları, yanlışları ve olumsuz tutumları değiştirmeye yönelik bir araç olarak yardımcı olacağına da inanılmaktadır (Birleşmiş Milletler, Disability and Media, t.y).

Bu bağlamda çalışmanın amacı sosyo-ekonomik kültürel farkları öncelikli ele alan bir yayın anlayışı içinde hareket etmesi gerektiği varsayılan Etiyopya medyasının kapsayıcı eğitim uygulamasına yönelik ilerlemeyi teşvik etmede üstelendiği rolü ve motivasyonunu belirlemektir. Araştırma kapsamına Etiyopya'nın en yaygın izlenen televizyon kanalları olan özel ve devlet mülkiyetli NABAD TV ve SRTV seçilmiştir. Saha çalışmasında medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitim programları ve tanıtımları hakkında bilgi düzeyleri, içerik üretiminde karşılaştıkları zorluklar ve araştırma kapsamına alınan TV kanallarının kapsayıcı eğitime yaklaşımlarının neler olduğu sorularına odaklanılmıştır. Çalışma kapsayıcı eğitimin Etiyopya'da uygulama süreçlerini irdelerken medya profesyonellerinin bu eğitim süreciyle ilgili bakış açısını tartışacaktır.

1. Etiyopya'da Kapsayıcı Eğitim Politikaları ve Uygulamaları

1994 yılında Salamanca Bildirisi onaylandıktan sonra çok kültürlü (kapsayıcı) eğitim evrensel bir ilgi görmüştür. Etiyopya da Birleşmiş Milletler üyesi bir devlet olarak, ülkede kapsayıcı eğitimin uygulanmasını hedefleyen politikalar oluşturmuştur (Tonegawa, 2019, s. 37). İlk olarak 1994 yılında dönemin demokratik hükûmeti tarafından ülkenin eğitim ve öğretim politikası oluşturulmuş ve özel eğitim kısaca ele alınmıştır (MOE, 1994). Söz konusu eğitim ve öğretim politikasına göre, ülkede her yıl için Eğitim Sektörü Geliştirme Programı

(ESDP) oluşturulması kararlaştırılmıştır. Başlangıç döneminde, ESDP I (1997/98-2001/02), ESDP II (2002/03-2004/05)'de özel eğitim ele alınmamış, ancak ESDP III (2005/06-2010/11) özel eğitimin ihtiyaçlarının farkına varan ve kapsayıcı eğitimin önemini belirleyen ilk eğitim politikası olmuştur (MOE, 2003; MOE, 2005). 2006 yılında metodolojik olarak hazırlanmış olan "Özel Gereksinimli Eğitim Programı Stratejisi", Evrensel İlkokul Eğitimi (UPE) ve Herkes İçin Eğitim (EFA) hedeflerine ulaşmak için bütünleştirici eğitimi vurgulayan alt başlığıyla zengindir. Özellikle, alt başlık, kapsayıcı eğitim stratejisinin hazırlanmasında UPE ve EFA'nın etkisinin yanı sıra bütünleştirici eğitime yönelik uluslararası trendi yansıtmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 13 Aralık 2006 tarihli oturumunda kabul edilen ve 24. maddesinde kapsayıcı eğitiminin önemine vurgu yapan Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'yi, Etiyopya 30 Mart 2007 tarihinde imzalamış ve 2010 yılında onaylamıştır. Bu gelişme ile paralel olarak ESDP IV (2010/11-2014/15)'te ise ilk kez özel ihtiyaçlar eğitimi / kapsayıcı eğitim bölümleri programa dâhil edilmiştir (MOE, 2010). Ayrıca, 2012 yılında Özel Gereksinimli Eğitim (SNE) stratejisi "Özel Gereksinimler/Kapsayıcı Eğitim Stratejisi" olarak değiştirilmiştir. Yeniden uyarlanan program, Etiyopya'daki bütünleştirici eğitimin amacını açıkça "tüm çocuklar, gençler ve özel ihtiyaçları olan yetişkinler için nitelikli, ilgili ve adil eğitim sunan entegratif bir eğitim sistemi kurmak ve nihayetinde ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına tam olarak katılmalarını sağlamak" olarak belirtmektedir (MOE, 2012). ESDP IV'ün devamı ve geliştiricisi olarak, Eğitim Sektörü Geliştirme Programı V (ESDP V, 2015/16-2019/20), kapsayıcı eğitimin (çok kültürlü eğitim) ana programlarının birincil bölümü olarak içermekte ve özel ihtiyaçlar eğitiminin güncel durumunu ve iyileştirme stratejisini araştırmaktadır (MOE, 2015). Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (Birleşmiş Milletler, 2016, s. 15) dördüncü hedefini oluşturan kapsayıcı eğitim stratejisinin felsefesiyle de uyumlu olan bu geçiş dönemi politikaları, Etiyopya eğitim sisteminde kapsayıcı eğitim konusuna verilen önemi göstermektedir.

Etiyopya, bütünleştirici eğitimi uygulayarak toplumda kapsayıcılık yaratmayı hedeflemektedir. Bütünleştirici eğitim politikasını uygularken, Etiyopya hükûmeti tüm çocukları okula getirmeyi hedeflemiştir. Kapsayıcı eğitim, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların ve gençlerin diğerleriyle birlikte eğitim almalarını ve ihtiyaçlarına göre özel destek sağlanmasını önermektedir (MOE, 2016). Bu doğrultuda, Etiyopya Anayasası evrensel eğitim hakkını korumakta, toplumdaki zayıf kesimlere kaynak ayrılması ve yardım yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Anayasa'nın 41'inci ve 91'inci maddeleri, engellilere gereken rehabilitasyon ve destek hizmetlerinin sağlanması sorumluluğunu bu noktada düzenlemektedir (Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Anayasası [FDRE], 1995). Benzer şekilde, Etiyopya, kapsayıcı eğitime ilişkin çeşitli uluslararası sözleşmeler ve araçları kabul etmiştir (MOE, 2012). Önemle belirtmek gerekirse, Etiyopya, "Afrika Kıtasında Kapsayıcı Eğitim Programı" altında tüm çocukların ilköğretimine erişimini iyileştirmeyi amaçlayan 3 milyon Amerikan doları büyüklüğündeki güvenlik fonundan 1,5 milyon Amerikan doları tutarında bir bütçe alan yedi Afrika ülkesinden biridir. Dünya Bankası ve Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) iş birliği kapsamında hazırlanmış olan bu program, Afrika kıtasında kapsayıcı eğitim tasarlamayı ve uygulamayı amaçlamaktadır (Dünya Bankası, 2018).

2. Kapsayıcı Eğitimi Teşvik Etmede Medyanın Rolü: Etiyopya Medyası

Medya, siyasi seçkinler ve seçmenler arasında güçlü bir bilgi kanalı sağlayan etkili bir iletişim aracı olarak kabul edilmektedir. Geniş bir alana dağılmış yurttaşların kitle iletişim araçları tarafından kendilerine sunulan bilgileri almalarını, yaymalarını ve bunlara göre hareket etmelerini mümkün kılar (Onjoro, t.y.). Gazete, dergi, reklam, televizyon ve radyo,

kamuoyunun mevcut eğitim fırsatlarından, ilgili kurum ve kuruluşların olanaklarından haberdar olmasına katkıda bulunan önemli iletişim araçlarıdır. Bu araçlar bireyleri sosyal hayatlarıyla ilgili olanların farkına varmalarını veya deneyimlemelerini sağlayan tanıtımlar sunar. Bu anlamda televizyon, özellikle eğitimle ilgili programlar hakkında bilgiyi herkese yaymanın etkili bir yolu olarak görülmektedir.

Aynı zamanda medya, tüm öğrenciler için eğitimin önemini vurgulayıp, eğitime erişimde zorluk çeken azınlık toplulukların sorunlarını belirgin hâle getirerek kapsayıcı eğitimi teşvik etmekte önemli bir rol oynar. Ayrıca uzak veya erişimi zor olan alanlardaki öğrencilere bilgi ve eğitim materyalleri dağıtmak için de kullanılabilir. Medya aracılığıyla, tüm çocuklar bireysel yeteneklerini ve becerilerini geliştirerek kapsayıcı eğitimden yararlanır. Her çocuk için yüksek ve uygun beklentilerle çalışılır; çocuklar aynı yaştaki diğer öğrencilerle birlikte sınıf hayatına katılarak bireysel hedeflere yönelirken ebeveynler çocukların eğitimlerine katılır. Bu sayede çocukların okul kültürüne saygı duyması sağlanmakta ve okula aitlik duyguları geliştirilmektedir. Medya, çok dilli ve kültürlü toplulukların değerliliğinin önemini vurgulayarak onları öne çıkarabilme gücüne sahip olduğu için önemlidir. Bu toplulukların etkileşimi okulda başlar, tüm öğrenciler arkadaşlarıyla birlikte yaşamayı öğrenir. Medya kapsayıcı uygulamaları desteklemesinin yanı sıra okuldaki öğretmenler ve öğrencilere yönelik iş birliği, takım çalışması, yenilikçi öğretim uygulamaları ve arkadaşlar arası stratejiler planı sağlaması konusunda okulu destekleyebilir. Aynı zamanda genel kamuya eğitim verirken kapsayıcı eğitime ilişkin haberler yapabilir (McNair, 2011).

Birleşmiş Milletlerin vurguladığı gibi medya, "engelli insanlarla ilgili klişe, ön yargı ve incitici uygulamalara" karşı mücadele ve eğitim sisteminin her düzeyinde engelli insanların öğrenme yetenekleri hakkında toplumun olumlu algılarını teşvik etme" açısından da en iyi araçtır (Birleşmiş Milletler, 2006, madde 8). Okaka ve Nagasha (2017), "Uganda'da Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin 4.'sünün Geliştirilmesi İçin Kapsayıcı Eğitimin Teşvik Edilmesinde Toplum Medyasının Rolü" başlıklı çalışmalarında bu vurgunun haklılığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda medya, Etiyopya'da kapsayıcı eğitim politikasını uygulama stratejileri arasında önemli bir yer tutar. Son dönemlerde hükümet, başta öğrenme güçlüğü olan çocuklar olmak üzere toplumun engelliler hakkındaki olumsuz tutumlarını medya organlarını kullanarak düzeltme konusunda farkındalık düzeyini artırmaya yönelik kararlı adımlar atmaktadır (MOE, 2012).

Etiyopya'da medya ve özellikle medya araçlarından televizyonun zaman zaman toplumunun sosyal hayatına katkıda bulunduğu söylenebilir. Ancak, toplumda yoksun bırakılmış gruplara yönelik kültür, ekonomik, cinsiyet, engellilik gibi ayrımcılık hâlâ yaygındır. Engellilerin haklarının inkâr edilmesi eşit eğitim için en büyük engel oluşmaktadır. Bu nedenle, bu insanların temel haklarına karşı toplumun genelinde var olan negatif tutumları ortadan kaldırmak için medya aracılığıyla farkındalık yaratıcı yoğun çalışmalar yapılması gerekmektedir (Birleşmiş Milletler, 2006, madde 8; Tiruneh vd., 2019, s. 125). Bunun doğrultuda, Etiyopya Eğitim Bakanlığı tarafından kapsayıcı eğitimin teşvik edilmesi amacıyla farkındalık yaratılmasına yönelik kullanılan iletişim araçlarından biri olarak televizyon ön plana çıkarılmıştır (MOE, 2012). Bunun nedeni, Etiyopya'da eğitim açısından geri kalmış sosyo-ekonomik kesimlerin televizyonu daha yoğun bir şekilde kullanmalarındır.

Etiyopya medyası, 2020 yılı verileriyle, lisanslı veya fiilen yayında olan 72 radyo ve 29 televizyon kanalı, devlete ait 23, özel sektöre ait 10 gazete ve dergi yayınıyla büyüme sürecinde olan bir medyadır (UNESCO, 2022). 2022 yılında ülkede yaşanan reform hareketleri sonrası özel sektöre ait din ve inanç konulu tematik yayın yapan televizyon kanalı sayısı artmıştır. Etiyopya'da kamu sektöründe ve özel sektörde çalışan gazetecilerin sayısında orantısızlık bulunmaktadır. Etiyopya'daki gazetecilerin çoğunluğu büyük ölçüde hükümetin

sahip olduğu yayın medyasında çalışırken (Skjerdal, 2012), özel medya için çalışan gazeteci sayısı görece düşüktür (Dereje, 2004, s. 51). Devlet medyasında çalışan gazeteciler ülke genelinde çalışan gazetecilerin %75,6'sını oluştururken özel medya sektöründe çalışan gazeteci oranı sadece %24,4'tür. Araştırma kapsamına alınan iki televizyon kanalında da bu orantısızlık belirgindir; Somali Bölgesel Televizyonu (SRTV)'de (devlet medyası) çalışan gazeteci sayısı NABAD TV (BARIŞ TV)'de (özel medya) çalışan gazeteci toplam sayısının üçte ikisinden fazladır.

Etiyopya'da medya, insanların yaşam standartlarını ve refahını artırmak için onları ürettiği bilgi ile desteklemeye çalışmaktadır. Yani toplumun farklı kategorilerinde bilgi geliştirme ve farkındalık yaratma değerine kısmen sahiptir. Bu nedenle medyanın kapsayıcı eğitimin temel bir parçası olarak, engelliler ve diğer sınırlı grupların toplum gelişmelerine katılımında çok yardımcı olabileceği unutulmamalıdır (Onjoro, t.y, s. 2). Genel olarak Etiyopya'da eğitimin desteklenmesinde medya özellikle de televizyonun oynadığı yerin doldurulamaz olduğu görülmektedir. Medya kuruluşlarının haber kanalı olmalarına rağmen SRTV'de haftalık bir eğitim programı yayımlanmaktadır.

Toplumun tüm üyelerinin eğitimde eşit fırsatlara sahip olmasına olanak tanıyan eğitim modelinin kapsayıcı eğitim olduğundan (MOE, 2015), bu süreçte yürütülen uygulamalarda Etiyopya toplumunda eğitim konusunda farkındalık yaratmak ve halkı ikna etmek için etkili iletişim araçlarının kullanılması önem arz etmektedir. Etiyopya Halkın Devrimci Demokratik Cephesi'nin (EPRDF) 1994 yılında iktidara gelmesinden bu yana, ülkedeki medya kurumları eğitim amaçlı tasarlanmış akımlar dışında farklı yollarla eğitimdeki rolünü kanıtlamıştır (Dereje, 2004, s. 62). Ancak, Etiyopya'da, medya ve eğitim arasındaki ilişki ile kapsayıcı eğitimin teşvikinde medyanın rolünün araştırılması kapsamında literatürde eksiklikler bulunmakta; bu anlamda çalışmanın alanda yapılan akademik çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

3. Çalışmanın Metodolojisi

Bu araştırmanın amacı, Etiyopya'da çalışan medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitim modeliyle ilgili tutumlarını, bilgi düzeylerini ve toplumsal bilinç artırıcı programların hazırlamasındaki rollerini, ülkenin en çok izlenen kanalları olan NABAD TV ve SRTV özelinde araştırmaktır.

Araştırmada yanıt aranan sorular şu şekilde formüle edilmiştir:

S.1 NABAD TV ve SRTV kapsayıcı eğitim için hangi yaklaşımları benimsiyor ve kullanıyor?

S.2 NABAD TV ve SRTV'de çalışan medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitim programı hakkında mevcut bilgi düzeyi ile haber üretim sürecinde yaşadığı zorluklar nelerdir?

Araştırmada bu sorulara cevap bulmak için nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli tercih edilmiştir. Veri toplamak amacıyla literatürdeki çalışmalardan yararlanılarak ve uzman görüşleri alınarak açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket soru formu hazırlanmıştır. Amharik, İngilizce, Affan-Oromoo ve Somali dillerine çevrilen anket soru formları 1 Mayıs – 30 Kasım 2022 tarihlerini kapsayan 6 aylık bir zaman dilimi içinde NABAD TV ve SRTV'nin bulunduğu Fafan ilindeki medya çalışanları ile uygulanmıştır. Araştırma kapsamına NABAD TV ve SRTV'de çalışan toplam 185 medya profesyoneli içinden rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 90 kişi dâhil edilmiştir. Çalışma ortamlarında katılımcılara dağıtılan anketler, katılımcılar tarafından doldurularak araştırmacıya geri verilmiştir. Anketlerin geri dönüş oranı %95 olmuş, 90 anketin 4 tanesi eksik olduğundan

değerlendirmeye alınmamıştır. Anket verileri SPSS istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiş, elde edilen sayısal veriler düz tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

25 soru içeren anket formunda, kapalı ve açık uçlu sorular bir arada kullanılmıştır. Bu bağlamda gazetecilerin kapsayıcı eğitimle ilgili bilgi ve eğitim düzeyleri yanında kapsayıcı eğitim uygulaması konusundaki deneyimleri ve etkinliklerine odaklanılmıştır. Düzenlenen anket çalışmasının güvenilirlik çalışması için farklı zamanlarda Test-Retest Reliability Analysis yapılmış ve her bir soru için korelasyon değeri hesaplanmış bazı sorular (4 soru) yeniden değerlendirilmiştir (Test- Retest Reliability değeri: >0.4).

Araştırmada katılımcıların anket sorularını tam olarak yanıtlama konusundaki isteksizlikleri, yeterli veriye erişimdeki güçlükler ve konunun yeni olması nedeniyle güncel literatürün bulunmayışı çalışmanın gerçekleştirilmesinin sınırlılıklarını oluşturmuştur. Çalışma Kocaeli Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun 26/05/2022 tarih ve 2022/06 sayılı etik onayı alınarak yürütülmüştür. Tüm katılımcılar çalışmaya gönüllü olarak katılmış ve çalışmadan önce onay formunu imzalamıştır.

3.1. Bulgular

Saha çalışmasıyla toplanan verilerin analizine ait ilgili tablo ve yorumlar aşağıda sunulmuştur.

3.1.1. Gazetecilerin Demografik Profili

Tablo 1

Katılımcıların Cinsiyeti, Eğitim Düzeyi, Kurumları ve Meslekleri

Cinsiyet	Katılımcı sayısı	%
Erkek	56	65,1
Kadın	30	34,9
Toplam	86	100

Eğitim Düzeyi	Katılımcı Sayısı	%
Lise	6	7,0
Mesleki sertifika	20	23,3
Lisans	53	61,6
Yüksek Lisans	7	8,1
Doktora	0	0,0
Diğer	0	0,0
Toplam	86	100

Çalıştığı Kurum	Katılımcı Sayısı	%
NABAD TV	21	24,4
SRTV	65	75,6
Toplam	86	100

Meslek	Katılımcı Sayısı	%
Muhabir	39	45,3
Kıdemli Muhabir	24	28,0
Üretici	8	9,3
Yardımcı Yapımcı	1	1,1
Kıdemli Yapımcı	3	3,5
Müdür	8	9,3
Editör	2	2,4
Diğerleri	1	1,1
Toplam	86	100

Araştırma örnekleminin sosyo-demografik özellikleriyle ilgili bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre ankete yanıt veren medya profesyonellerinin çoğunluğunun erkek

(%65,1) olduğu ve örneklemin sadece %34,9'unun kadın gazetecilerden oluştuğu görülmektedir. Ankete katılanların örneklemini rastgele seçilmiş olsa da, erkek gazetecilerin örneklemdaki oranının baskınlığı dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan gazetecilerin %61,6'sı lisans derecesine sahipken, %23,3'ü ise mesleki sertifika sahibidir. Yüksek lisans yapan gazetecilerin oranı %8,1 iken lise mezunu olup gazeteci olarak çalışan oranı %7'dir. Bulgular medya profesyonellerinin çoğunluğunun üniversite mezunu olduğunu göstermektedir. Katılımcılar arasında doktora derecesine sahip bir gazeteci bulunmamaktadır. Katılımcıların 65'i (%75,6) devlet kanal olan SRTV'de çalışırken, 21'i (%24,4) ise özel kanal olan NABAD TV'de çalışmaktadır. Mesleklerine bakıldığında ise medya profesyonellerinin %45,3'ünün muhabir olduğu bunu %28'lik bir oranla kıdemli muhabirlerin takip ettiği görülmektedir. Çalışmaya katılan çalışanların toplamda %73,3'ü muhabirken, yönetmen ve yapımcıların oranı sadece %9,3'tür.

3.1.2. Etiyopya'daki Medya Kurumlarının Kapsayıcı Eğitime Bakış Açısı

Bu bölümde NABAD TV ve SRTV'nin kapsayıcı eğitimle ilgili yaklaşımlarına yönelik saha çalışmasında medya profesyonellerinin değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Tablo 2

Kapsayıcı Eğitim Program Yayın Durumu

Kapsayıcı Eğitimle İlgili Program Yayını	Katılımcı Sayısı	%
Var	10	10,5
Yok	76	89,5
Toplam	86	100

Araştırma kapsamında hem NABAD TV hem de SRTV'de kapsayıcı eğitimle ilgili program yayınlarına bakıldığında farklı dil ve kültürlerle sahip büyük bir coğrafyada eğitimle ilgili sorunlarına rağmen Etiyopya'da kapsayıcı eğitim programı sayısının çok düşük olduğu görülmektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi ilgili televizyon kanallarında çalışan medya profesyonelleri her iki kanalda da %89,5 oranında bu yayınlara yer verilmediğini ifade etmektedir.

Tablo 3

Kapsayıcı Eğitim Tanıtımında NABAD TV ve SRTV'nin Katkısı

Kapsayıcı Eğitim Tanıtımına Televizyon Kanallarının Katkısı	Katılımcı Sayısı	%
Olumlu	5	5,8
Olumsuz	81	94,2
Toplam	86	100

Tablo 3'te medyanın kapsayıcı eğitim tanıtımına yönelik genel faaliyetleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre medyanın kapsayıcı eğitime katkısı 86 gazeteciden 5'i (%5,8) tarafından olumlu değerlendirilirken çoğunluk 81 gazeteci, %94,2 oranı ile bu soruya olumsuz yanıt vermiştir. Örneğin olumlu görüş bildiren bir katılımcı televizyon kanallarına "adil ve güvenilir bir mecra" demiştir. Olumsuz görüş bildiren diğer bir katılımcı "medya liderlerinin, medyanın toplumdaki tam rolü hakkında derin bir anlayışa sahip olmadığını" ileri sürmüştür. Ayrıca, medya kuruluşlarının faaliyetleri özelinde görüşlerini ifade eden bir gazeteci ise "SRTV olarak, kapsayıcı eğitimin kamu tarafından anlaşılması ve gerçekleştirilmesi üzerinde çalışılsa ve etkili bir sonuç görmek için

televizyondan çok iş beklense de yeterli değildir ” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 4

NABAD TV ve SRTV’de Kapsayıcı Eğitime Ayrılan Süre

Kapsayıcı Eğitime Ayrılan Süre Yeterli mi?	Katılımcı Sayısı	%
Evet	12	14
Hayır	74	86
Toplam	86	100

Medyada yayın süresi veya alanı, belirli bir televizyon veya radyo programını ilgili izleyiciye yayımlamak için ayrılan zamandır. Kapsayıcı eğitime yönelik bir program ve bu programa ayrılacak süre bu bağlamda çok değerlidir. Ancak araştırma verileri, araştırma örneklemindeki 86 gazeteciden 74’ünün (%86) kendi televizyon kanallarında kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştırılmasına yönelik ayrılmış bir yayın süresinin bulunmadığını savunduğunu göstermektedir. Diğer 12 katılımcı (%14), medya kanallarının kapsayıcı eğitime yeterince süre yer verildiğini iddia etmektedir. Ancak araştırmacı tarafından da tespit edilmiş medya kurumlarında kapsayıcı eğitime yönelik özel bir program bulunmamaktadır. Anketi yanıtlayan 86 gazeteciden 5’inin (%5,8) belirttiği bazı konular tartışmaya açılabilir. Örneğin bir katılımcı, "kanalın, toplumun, çoğunlukla hükümet faaliyetleriyle ilgili mevcut bilgi gevezeliklerini doldurmak için kurulduğunu" iddia etmektedir. Diğer bir gazeteci ise “medyada iyi yetişmiş profesyonellerin olmaması ve düzgün bir yapılanmanın olmaması sebepler olabilir” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 5

NABAD TV ve SRTV’nin Kapsayıcı Yayıncılık Anlayışında Öne Çıkan İnsan Hakları Temaları

Medya İçerikleri için Kapsayıcı Eğitim Hangi Haklar Kapsamında Değerlendirilebilir?	Katılımcı Sayısı	%
Eğitim Hakkı	10	11,6
Sosyal Haklar	19	22,1
Politik Haklar	7	8,1
Ekonomik Haklar	5	5,8
2 veya daha fazlası	42	48,8
Tanımlanmamış	3	3,5
Toplam	86	100

Tablo 5, özellikle engelli ve ötekileştirilen bireyleri kapsayan kapsayıcı eğitim sürecinde medyada yer almanın insan hakları kapsamındaki rolüne ilişkin yayıncılık anlayışında öne çıkan değerlendirmeyi göstermektedir. Bu verilere göre bazı gazeteciler, televizyon kanallarının %48,8’inin program yayımlarken temel insan hakları temalarını dikkate aldığını ifade etmişlerdir. Medyalarında en çok dikkat edilen insan hakları temasının sosyal haklar olduğunu savunan gazeteci oranı %22,1 iken, medya üretimlerinde en fazla ele alınan insan hakları temasının eğitim hakkı olduğunu iddia eden gazetecilerin oranı %11,6 olmuştur. Bazı gazeteciler siyasi (%8,1) ve ekonomik hakların (%5,8) en az dikkate alınan temalar olduğunu ifade etmişken, medyada hassas konular olarak görülen insan hakları temalarını belirtmeyen çok az gazeteci (%3,5) olmuştur. Bulgular medya kuruluşlarının program yapımlarında insan hakları konularına saygı duyduğunu göstermektedir. Bu bağlamda katılımcılar yayıncılık süreçlerinde kapsayıcı eğitimi bir eğitim hakkı olarak

görmektedir.

Tablo 6

Medya Kurumlarının Kapsayıcı Eğitimle İlgili İçerik Üretimine Bakış Açısı

Kapsayıcı Eğitimle İlgili İçerik Üretimi TV Kanallarının Yayın Politikasına Uygun mu?	Katılımcı Sayısı	%
Evet	17	19,8
Hayır	69	80,2
Toplam	86	100

Tablo 6, medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitim programlarının çalıştıkları televizyon kanallarının yayın politikalarına uygun olup olmadığına ilişkin görüşlerini göstermektedir. Elde edilen verilere göre ankete katılan 86 kişiden sadece 17'si (%19,8) Etiyopya medyasının kapsayıcı eğitimle ilgili içerik üretiminin televizyon kanalları tarafından motive edildiğini ifade etmiştir. Büyük bir çoğunluk (%80,2) ise medyanın kapsayıcı eğitimi teşvik etmek için içerik üretimini desteklemediğini söylemektedir.

3.1.3. Medya Profesyonellerinin Kapsayıcı Eğitimle İlgili Bilgi Düzeyleri ve Karşılaştıkları Zorluklar

Bu bölümde NABAD TV ve SRTV'de saha çalışmasında medya profesyonellerinin kendileriyle ilgili kapsayıcı eğitime ilişkin değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Tablo 7

Gazetecilerin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Bilgileri

Gazetecilerin Kapsayıcı Eğitimle İlgili Bilgi Düzeyi	Katılımcı Sayısı	%
Bilgisi olan	21	24,4
Bilgisi olmayan	65	75,6
Toplam	86	100

Tablo 7, Etiyopya'da medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitimle ilgili bilgi düzeylerini göstermektedir. Anket çalışmasına katılan gazetecilerin çoğu (%75,6) kapsayıcı eğitim kavramı hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmiştir. Ankete katılan medya profesyonellerinin sadece %24,4'lük bir oranı kapsayıcı eğitim programına ilişkin bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Çalışma verileri genel olarak medya profesyonellerinin kapsayıcı eğitime yönelik bilgi düzeylerinin çok düşük olduğunu göstermektedir. Kapsayıcı eğitim konusunda bilgi sahibi olduğunu ifade eden medya profesyonellerinin de medya kurumlarının eğitim programında çalışan gazeteciler olduğu çalışma sürecinde belirlenmiştir.

Tablo 8

Gazetecilerin Engelli Bireylerle İlgili Haber İçeriği Üretiminde Karşılaştığı Olumsuzluklar

Engelli Bireylerle İlgili İçerik Üretiminde Sorun Yaşanıyor mu?	Katılımcı Sayısı	%
Evet	51	59,3
Hayır	35	40,7
Toplam	86	100

Tablo 8'de sunulan verilere göre medya çalışanlarının 51'i (%59,3) toplumdaki engelli

bireylerle ilgili haberleri aktarırken zorluk yaşadıklarını belirtirken 35'i (%40,7) ise bu tür haberlerin yayımlanmasında sorun yaşamadığını ifade etmektedir. Anket uygulaması sırasında 86 medya profesyonelinin 4'ü (%4,7) raporlarında engelli kişilere kaynak sağlama konusunda yaşadıkları zorlukları sırasıyla detaylandırmıştır. Örneğin bir katılımcı “onların (engelliler ve toplumdaki diğer marjinal gruplar) size ihtiyacınız olan bilgiyi verirken zorlandığını” iddia etmiş, bunun “toplumdaki uzun süredir devam eden ön yargıların hayatlarını etkilemiş olmasından” kaynaklandığını belirtmiştir. Diğer bir katılımcı ise “toplumdaki ön yargılı tutumlar engelli bireylerin kendilerini ait oldukları topluluktan aşağı hissetmelerine neden olmaktadır”, bu nedenle de engelli bireyler “düşüncelerini paylaşacak kadar kendilerine güvenmemektedir” iddiasında bulunmuştur.

Araştırmaya katılan medya profesyonellerine göre Etiyopya medyasının ve gazetecilerin kapsayıcı eğitimle ilgili içerik üretiminde karşılaştıkları zorluklar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Medya Profesyonellerinin ve Medya Kurumlarının Kapsayıcı Eğitime İlişkin İçerik Üretimine Zorlukları

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili İçerik Üretimine Önündeki Engeller	Katılımcı Sayısı	%
Parasal/ Finansman	10	11,6
Toplumsal farkındalığın Yetersizliği	30	34,9
Yasal veya Kültürel Engeller	1	1,2
Toplumun Olumsuz Algısı	8	9,3
Hükümetten Destek Eksikliği	3	3,5
Hepsi	34	39,5
Toplam	86	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi Etiyopya medyası kapsayıcı eğitimle ilgili içerik ve program üretimi sürecinde pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Katılımcıların neredeyse yarısı başta farkındalık eksikliği olmak üzere finansman, toplumun olumsuz bakış açısı ve hükümet desteğinde yaşanan zorluklar yanında yasal ve kültürel sorunlarının hepsinin kapsayıcı eğitim önünde birer engel olduğunu söylemektedir. Öncelik sıralaması yapıldığında bu zorlukların başında toplumsal farkındalık düzeyindeki yetersizlik gelmektedir. Araştırmaya dâhil olan 86 katılımcıdan 30'u (%34,9), kapsayıcı eğitim hikâyelerine ilişkin haber üretiminde en büyük engelin toplumsal farkındalık düzeyindeki eksiklik olduğunu ifade etmiştir. Bu zorluğu 10 katılımcının (%11,6) vurguladığı finansman kısıtlamaları takip etmektedir. Diğer taraftan 8 gazeteci (%9,3) engellilerin ve marjinal grupların eğitimine ilişkin toplumda uzun süredir var olan olumsuz algının; 3 katılımcı (%3,5) ise devletin ve ilgili organlarının yeterli destek sunmamasının bu süreçte karşılaşılan zorluklar olduğunu söylemektedir. Sadece bir katılımcının (%1,2), bu süreçteki zorlukların, ülkenin medya ve gazetecileri kısıtlayan kanunlarla ilgili olduğunu iddia etmesi dikkat çekicidir.

Sonuç

Kapsayıcı eğitimin yaygınlaştırılması ve etkili olması için medya profesyonellerinin; insan haklarının korunması, uygulanması ve teşvik edilmesi konusunda hükümet, toplum, STK'lar ve diğer ilgililerde farkındalık yaratacak roller üstelenmesi oldukça önemlidir. Çünkü insan haklarının teşviki konusunda iletişim araçları aracılığıyla farkındalık yaratılması ve izler kitlenin motive edilmesi mümkündür. Benzer şekilde, çalışmalar, insan hakları savunucularının, medyanın yaygın bilgi ve farkındalık yaratımının olmaması durumunda

insan haklarının ardışık anlaşmalarının asla gerçekleştirilemeyeceğine dair güçlü inanışları olduğunu göstermektedir (Teweldebirhan, 2011, s. 3).

Bu bağlamda, Etiyopya’da kapsayıcı eğitimin engelli ve marjinal grupların haklarının ihlalinin engellenmesi ve farkındalık oluşturularak Etiyopya eğitim sistemindeki eşitsizliklerin giderilmesi noktasında medyanın önemli bir rol oynayabileceği görülmektedir. Ancak Etiyopya medya profesyonelleri ile yürütülen araştırma sonuçları medya çalışanlarının kapsayıcı eğitimle ilgili ciddi oranda bir bilgi eksikliği olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Etiyopya’da gazetecilik alanında devam eden cinsiyet dengesizliğini vurgulayan farklı bir sonuç “eşitlik” ve “dâhil olma” konularında kapsayıcı eğitimle de desteklenebilecek özellikle kadın gazetecileri güçlendirmek amacıyla medya profesyonelleri için eğitim politikalarının artırılması gerektiği düşüncesini öne çıkartmaktadır. Araştırma verileri bu anlamda Dirbaba’nın (2014, s. 6) kadın gazetecilerin Etiyopya’daki gazetecilerin yalnızca üçte birini oluşturduğunu, televizyon kanallarındaki toplam gazeteci sayısının ise erkek gazetecilerin üçte ikisini oluşturduğunu ortaya koyan çalışmasıyla benzer şekilde, Etiyopya’da gazeteciliğin hâlâ erkek egemen bir meslek olarak devam ettiğini göstermektedir.

Bir diğer araştırma sonucu ise Etiyopya’da çalışan medya profesyonellerinin çok kültürlü kapsayıcı eğitim konusunda önemli bir bilgi boşluğu olduğunu vurgulamaktadır. Bu temel olguyla birlikte medya çalışanlarının kapsayıcı eğitimin gerekliliğine dair olumsuz görüşleri diğer bir ifade ile medya çalışanlarının konuya yönelik içsel motivasyonlarının düşük olması da bu süreci olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla bu çalışma, hem kamu hem de özel medya profesyonellerinin, Etiyopya’da nitelikli eşit eğitimin geliştirilmesi ve eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik kapsayıcı eğitimi teşvik etmede etkili bir rol oynayamadığına işaret etmektedir. Araştırmanın sonuçları, Okaka ve Nagasha’nın (2017) kapsayıcı eğitime yönelik medya/gazetecilerin kapasite, farkındalık, bilgi ve ortaklık eksikliğine ilişkin bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Etiyopya’da çalışan medya profesyonelleri bu çalışmada kapsayıcı eğitime yönelik programlar üretme konusunda zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu ve benzeri sorunların çözüm yolları kapsayıcı eğitim hakkında farkındalık yaratma, gazetecilere daha fazla finansal destek sağlama, engelli insanların eğitimine ilişkin toplumun olumsuz algılarını değiştirme çalışmalarının hız kazanmasına olanak tanımaktır. Ayrıca medya örgütlerini ve gazetecileri sınırlandıran yasalarla ilgili reformlar yapılması da kapsayıcı eğitime ilişkin haber ve programların üretiminin artmasını sağlayacaktır. Ülke genelinde gazetecilerin kapsayıcı eğitim konusunda eğitimlerle desteklenmesine yönelik teknik desteğin de çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Bu sayede Etiyopya eğitim sisteminde çok kültürlü kapsayıcı eğitimin yaygınlaştırılması ivme kazanacaktır.

Kaynaklar

- Ahmad, F. K. (2015). Challenging exclusion: Issues and concerns in inclusive education in India. *Researchpaedia*, 2(1), 15–32.
<http://researchpaedia.in/issuepdf/14473216103fouziakhursheed.pdf>
- Birleşmiş Milletler. (t.y.). *Disability and the media*. Erişim (28.11.2022):
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/disability-and-the-media.html>
- Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, 13 Aralık 2006,
https://treaties.un.org/doc/Publication/CTC/Ch_IV_15.pdf
- Birleşmiş Milletler. (2016). *Global education monitoring report. Place: Inclusive and sustainable cities*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246230>
- Bokova, I. (2017). *UNESCO Moving forward the 2030 agenda for sustainable development*. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization,
<https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/247785en.pdf>
- Deaton, M. (2011). Universal Declaration of Human Rights. D. K. Chatterjee (Ed.), *Encyclopedia of Global Justice* içinde (ss. 1115–1117). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9160-5_664
- Dereje, A. (2004). *The history of journalism in Ethiopia*. Academia. Erişim (28.11.2022):
https://www.academia.edu/4086883/History_of_journalism_in_Ethiopia
- Dirbaba, B. O. (2014). Pride versus humility: The self-perceived paradoxical identities of Ethiopian journalists. *Sage Open*, 4(1), 1-14.
<https://doi.org/10.1177/2158244014528921>
- Dünya Bankası. (2018, 30 Kasım). *Disability-inclusive education in Africa program*.
<https://www.worldbank.org/en/topic/disability/brief/disability-inclusive-education-in-africa-program#r>
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (1994). *Ethiopian education and training policy*. Addis Ababa, Ethiopia.
https://www.cmpethiopia.org/media/education_and_training_policy_ethiopia_1994
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2003). *Education sector development program I (ESDPI)*. Addis Ababa, Ethiopia. <https://www.scribd.com/doc/103203839/Ethiopia-ESDP-Education-Sector-Development-Program>
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2005). *Education sector development program (ESDP) III 2005/2006 – 2010/2011 (1998 Efy – 2002 Efy)*. Program Action Plan (Pap), 14 (January), 1–179. Addis Ababa, Ethiopia.
https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/ethiopia_education_plan_august_2005.pdf
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2006). *Special needs education strategy*. Addis Ababa, Ethiopia.
<https://moe.gov.et/storage/Books/Special%20Needs%20-%20Inclusive%20Education%20Strategy%20Implementation%20Guideline.pdf>
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2010). *Education sector development Program (ESDP) IV: Program Action Plan*. Addis Ababa, Ethiopia, 1–133.
https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/ethiopia_esdp_iv.pdf
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2012). *Special needs /inclusive education strategy*. Addis Ababa.

- https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/ethiopia_special_needs_inclusive_education_strategy_english.pdf
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2015). *Education sector development programme V (ESDP V) 2015/16 - 2019/20: program action plan. Esdp V*, 2008–2012.
http://planipolis.iiep.unesco.org/sites/planipolis/files/ressources/ethiopia_esdp_v.pdf
- Etiyopya Eğitim Bakanlığı. (2016). *A Master Plan for Special Needs Education/Inclusive Education in Ethiopia 2016-2025 Federal, October*.
https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/ethiopia_master_plan_special_needs_education_inclusive_education_2016-2025.pdf
- Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Anayasası (FDRE). 1995. The Federal Democratic Republic of Ethiopia Constitution. *Federal Negarit Gazeta*, 1 (December 1995), 1–38.
http://www.ethiopianembassy.be//pdf/Constitution_of_the_FDRE.pdf
- Hodkinson, A. (2011). Inclusion: A defining definition? *Power and education*, 3(2), 179–185.
<https://doi.org/10.2304/power.2011.3.2.179>
- Ismail, S. (2015). Equity and education. J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)* içinde (ss. 918-923).
<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.92099-3>
- Karambelkar, M. N. (2020). Role of media in social awareness. *International Research Journal of Engineering and Technology*, 07(12), 1504–1506.
<https://www.irjet.net/archives/V7/i12/IRJET-V7I12270.pdf>
- McNair, B. (2011). *An introduction to political communication* (5th ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203828694>
- Odekon, M. (2015). Children out of school. Hussein, N. (Ed.), *The SAGE Encyclopedia of World Poverty* içinde. <https://doi.org/10.4135/9781483345727.n120>
- Okaka, W. T. ve Nagasha, I. J. (2017). *The Role of Community Media in Promoting Inclusive Education for SDG 4 Progress in Uganda* [Bildiri]. *The 17th East African Institute Linkage Conference on Special Needs, Inclusive Education, and Rehab Rehabilitations*, Kampala, Uganda. https://www.researchgate.net/profile/Wilson-Okaka/publication/316738312_The_Role_of_Community_Media_in_Promoting_Inclusive_Education_for_SDG_4_Progress_in_Uganda/links/59101d5c0f7e9b2863a6191a/The-Role-of-Community-Media-in-Promoting-Inclusive-Education-for-SDG-4-Progress-in-Uganda.pdf
- Onjoro V. (t.y.). *The Role of The Media in Promotion of Inclusive Education*. Academia.
Erişim (28.11.2022):
https://www.academia.edu/22053965/THE_ROLE_OF_THE_MEDIA_IN_PROMOTION_OF_INCLUSIVE_EDUCATION
- Skjerdal, T. S. (2012). *Competing loyalties: Journalism culture in the Ethiopian state media* [Doktora Tezi, Oslo Üniversitesi]. ResearchGate.
<https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4796.0407>
- Temesgen, Z., (2017). *Challenges to implement inclusive education in Ethiopia* [Doktora Tezi, Güney Afrika Üniversitesi]. Unisa Institutional Repository.
https://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/26635/thesis_temesgen_z.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Teweldebirhan, S. (2011). *The role of media in the promotion of human rights in Ethiopia* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Hukuk Fakültesi, Addis Ababa Üniversitesi.

- Tiruneh, M. B., Dagnaw, A., Melesse, S. (2019). Ethiopian inclusive education strategy as to responsive learning environmnet for inclusive higher education system. *International Journal of Development in Social Sciences and Humanities*, 8(8), 125–164.
<http://www.ijdssh.com/admin1/upload/08%20MELESE%20BIRHANU%20TIRUNEH.pdf>
- Tirussew T. (2005). *Disability in Ethiopia: Issues, insights, and implications*. Addis Ababa: Addis Ababa University Printing Press.
<https://www.semanticscholar.org/paper/Disability-in-Ethiopia-%3A-issues%2C-insights%2C-and-Teferra/76576ba160b11a52ca157756ba972f71a5892314>
- Tonegawa, Y. (2019). Policy and practice of “Inclusive Education” in Addis Ababa, Ethiopia : An analysis from the perspectives of teachers and parents of children with disabilities. *Nilo-Ethiopian Studies*, 45(24), 31–45.
https://www.jstage.jst.go.jp/article/niloethiopian/2019/24/2019_31/pdf/-char/ja
- UNESCO. (1994). The Salamanca statement and framework for action on special needs education. *World Conference on Special Needs Education: Access and Quality, June*, 50. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>
- UNESCO. (2022). *Assessment of media development in Ethiopia: Based on UNESCO’s media development indicators*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000384256.locale=en>